

RESULTS FROM TALIS 2013

LATVIJA

Galvenie secinājumi no Starptautiskā mācību vides pētījuma (TALIS)¹

Skolotāji Latvijā ir vecāki, un sieviešu dzimuma proporcija ir augstāka nekā citās valstīs

- Latvijā 89% skolotāju ir sievietes. Tas ir augstākais sieviešu īpatsvars visās TALIS pētījuma dalībvalstīs. Tikai vēl trijās valstīs skolotāju sieviešu īpatsvars pārsniedz 80% - Bulgārijā, Igaunijā un Slovākijā.
- Skolotāju vidējais vecums Latvijā ir 47 gadi, kas ir par 4 gadiem lielāks nekā vidēji TALIS dalībvalstīs. Latvijā 5% skolotāju ir jaunāki par 30 gadiem un 11% vecāki par 59 gadiem (vidēji TALIS dalībvalstīs atbilstoši 12% un 6%).

Latvijā skolas un klases ir mazas

- Latvijā tikai viens no 10 skolotājiem strādā skolā, kurai nav jākonkurē ar citām skolām par skolēniem (vidēji TALIS – 23%), 79% skolotāju strādā skolās, kas konkurē ar vēl vismaz 2 citām skolām (vidēji TALIS dalībvalstīs – 63%, Igaunijā – 62%, Somijā – 50%).
- Latvija ir viena no piecām TALIS dalībvalstīm (kopā ar Igauniju, Islandi, Norvēģiju un Poliju), kurā vidējais skolēnu skaits skolā ir zem 300. Latvijā vidēji klasē ir 18 skolēnu, tas ir līdzīgs vidējam klases izmēram Igaunijā un Somijā un ir mazāks par vidējo TALIS dalībvalstīs (24).

Latvijā lēmumu pieņemšana skolā ir koleģiāla

- Latvijā 86% skolotāju piekrīt, ka viņu skolas personālam ir iespējas piedalīties ar skolu saistītu lēmumu pieņemšanā. 92% skolotāju uzskata, ka šādas iespējas tiek sniegtas arī skolēnu vecākiem, un 88% uzskata, ka šādas iespējas ir arī skolēniem.
- Skolas direktors Latvijā daļa atbildību ar kādām citām personām, pieņemot darbā skolotājus – 53% gadījumos (vidēji TALIS dalībvalstīs – 39%), atlaižot skolotājus – 46% (vidēji TALIS dalībvalstīs – 29%), nosakot skolotājiem algu – 53% (vidēji TALIS dalībvalstīs – 14%), nosakot skolotājiem algas paaugstināšanu – 50% (vidēji TALIS dalībvalstīs – 18%), nosakot skolas budžeta sadalījumu – 75% (vidēji TALIS dalībvalstīs – 47%).

Skolotāji ziņo par vajadzībām profesionālajā pilnveidē

- Skolotājiem visvairāk nepieciešama profesionālā pilnveide šādās jomās: jaunās tehnoloģijas klasē – 24%, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas – 19%, skolēnu uzvedība un klasvadība – 15%, individualizēta mācīšanās – 14%, skolēnu ar īpašām vajadzībām mācīšana – 12%.
- Lielākās barjeras skolotāju dalībai profesionālās pilnveides pasākumos, pēc viņu domām, ir to dārdzība (30%), nav iespējas apvienot ar regulārām stundām skolā (29%), nav atbilstoša piedāvājuma (23%), nav vēlmes (22%) un nav iespējas apvienot ar ģimenes pienākumiem (22%).

¹ Minētie rezultāti atspoguļo pamatzglītības vecāko klašu skolotāju un viņu skolu direktoru viedokli.

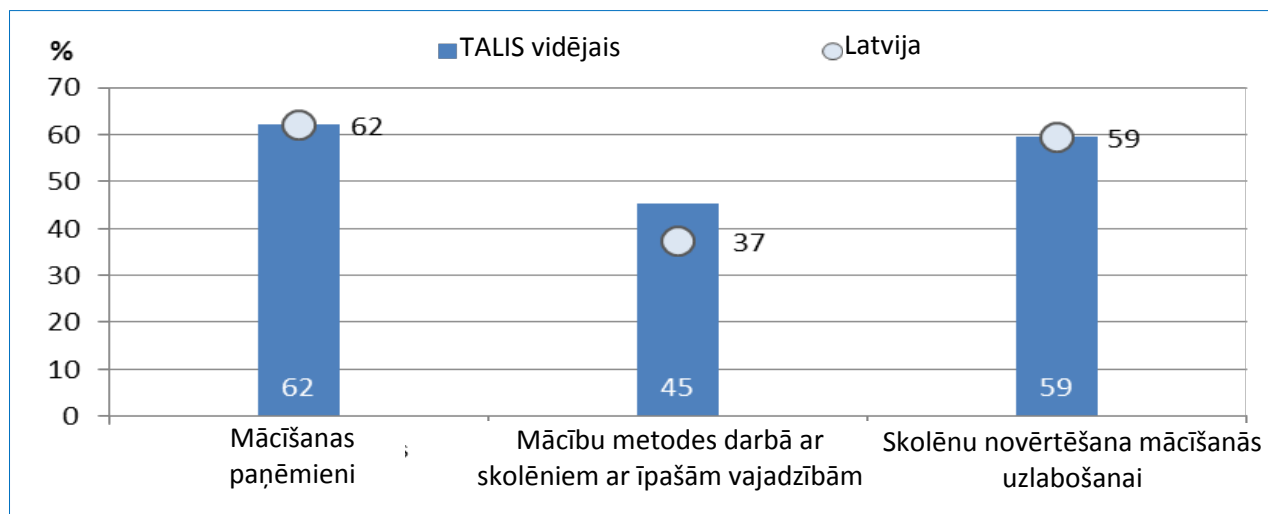
Tipisks skolotājs un direktors Latvijā

Tipisks skolotājs TALIS dalībvalstīs	Tipisks skolotājs Latvijā
68% ir sievietes Ir vidēji 43 gadus vecs	89% ir sievietes Ir vidēji 47 gadus vecs
91% ir vismaz bakalaura grāds	97% ir vismaz bakalaura grāds
90% beiguši skolotāju izglītības programmu	91% beiguši skolotāju izglītības programmu
Stāžs skolotāja darbā ir vidēji 16 gadi	Stāžs skolotāja darbā ir vidēji 22 gadi
82% strādā uz pilnu slodzi un 83% ir pastāvīgs darba līgums uz nenoteiktu laiku	82% strādā uz pilnu slodzi un 93% ir pastāvīgs darba līgums uz nenoteiktu laiku
Strādā klasē ar vidēji 24 skolēniem	Strādā klasē ar vidēji 18 skolēniem

Tipisks direktors TALIS dalībvalstīs	Tipisks direktors Latvijā
51% ir vīrieši Ir vidēji 52 gadus vecs	23% ir vīrieši Ir vidēji 53 gadus vecs
96% ir vismaz bakalaura grāds	100% ir vismaz bakalaura grāds
90% beiguši skolotāju izglītības programmu, 85% skolas vadības/direktoru izglītības programmu un 78% izglītības vadības mācības	93% beiguši skolotāju izglītības programmu, 73% skolas vadības/direktoru izglītības programmu un 83% izglītības vadības mācības
Stāžs direktora amatā ir vidēji 9 gadi un skolotāja darbā vidēji 21 gads	Stāžs direktora amatā ir vidēji 13 gadi un skolotāja darbā vidēji 25 gadi
62% strādā uz pilnu slodzi bez skolotāja pienākumu pildīšanas un 35% strādā uz pilnu slodzi un pilda arī skolotāja pienākumus	29% strādā uz pilnu slodzi bez skolotāja pienākumu pildīšanas un 67% strādā uz pilnu slodzi un pilda arī skolotāja pienākumus
Strādā skolā ar vidēji 546 skolēniem un 45 skolotājiem	Strādā skolā ar vidēji 295 skolēniem un 33 skolotājiem

Atsauksmju par skolotāja darbu ietekme Latvijā

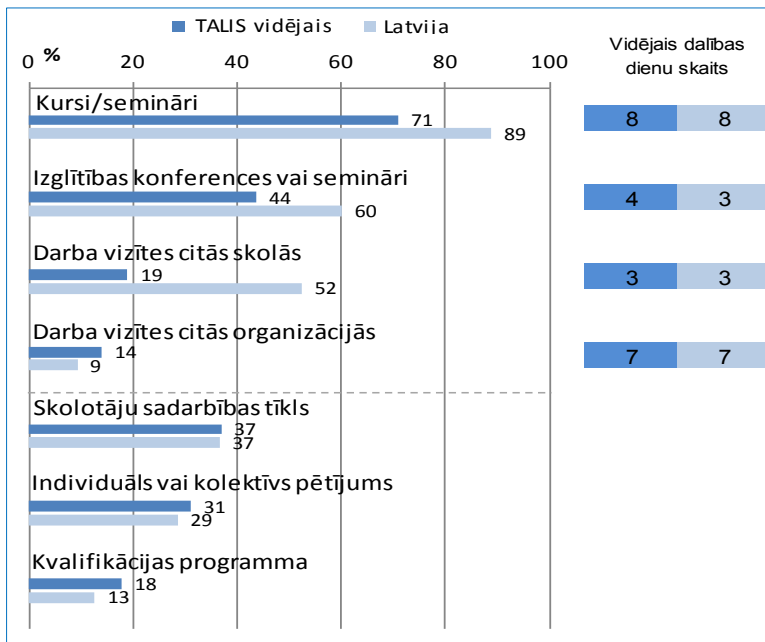
Procenti no skolotājiem, kas ziņo par vidējam vai lielām pozitīvām izmaiņām šajās jomās pēc atsauksmju par savu darbu saņemšanas

- Vidēji visās TALIS dalībvalstīs daudzi skolotāji ziņo par pozitīvu ietekmi, kas sekojusi atsauksmēm par viņu darbu, tai skaitā arī uz viņu darbu klasē.
- Salīdzinot ar citām valstīm, Latvijā mazāk skolotāju (37%) apgalvo, ka atsauksmes, ko viņi ir saņēmuši, vedušas pie pozitīvām pārmaiņām metodēs darbam ar skolēniem ar īpašām vajadzībām.

Dalība skolotāju profesionālajā pilnveidē Latvijā

Līdzdalības līmenis un vidējais dienu skaits katra veida profesionālajai pilnveidei
12 mēnešus pirms pētījuma

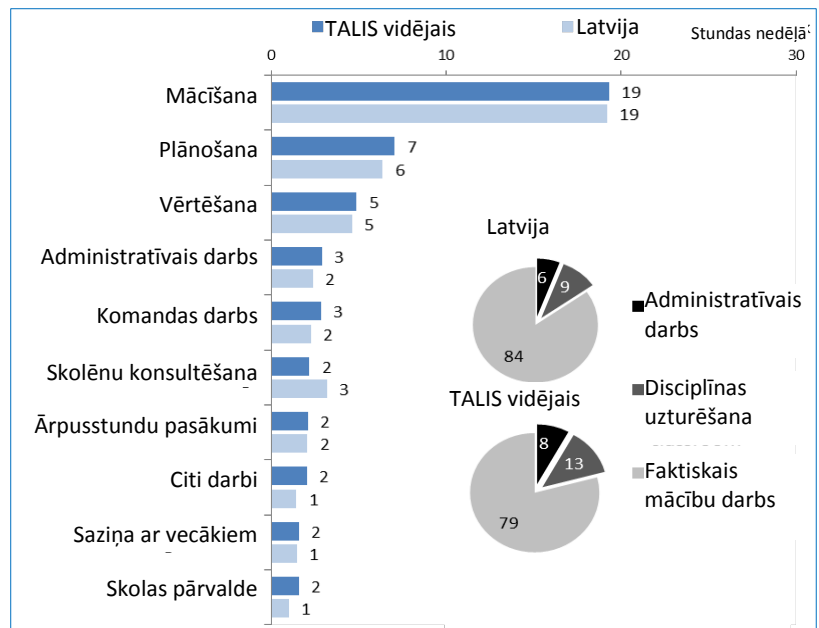
- Latvijas skolotāji uzrāda par vidējiem labākus līdzdalības rādītājus vairākās profesionālās pilnveides aktivitātēs, tai skaitāursos un semināros (89%), izglītības konferencēs vai semināros (60%) un darba vizītēs uz citām skolām (52%), bet par vidējiem zemākus līdzdalības rādītājus individuālos vai kolektīvos pētījumos (29%) un kvalifikācijas celšanā citos uzņēmumos un organizācijās (9%).
- 13% Latvijas skolotāju ziņo par piedalīšanos kvalifikācijas programmās pagājušā gada laikā.

- Skolotāji Latvijā profesionālajai pilnveidei pēdējo 12 mēnešu laikā veltījuši gandrīz tikpat dienu, cik vidēji pētījuma dalībvalstīs. Vidēji viņiursos vai semināros pavadījuši 8 dienas (tāpat kā vidēji visās TALIS dalībvalstīs).

Skolotāju darbs Latvijā

Skolotāju teiktais par darba stundām nedēļā un
laika sadalījumu klasē mācību stundas laikā

- Lielāko daļu no laika skolotāji pavada mācot. Vidēji TALIS pētījuma dalībvalstīs un Latvijā, aptuveni 80% laika skolotāji velta mācību procesam.
- Salīdzinot ar vidējo, Latvijas skolotāji kārtības uzturēšanai klasē tērē mazāk mācību stundas laika (9%pret 13%).
- Veicot dažādus ar darbu saistītus uzdevumus, Latvijas skolotāji pavada aptuveni tikpat daudz laika kā vidēji TALIS dalībvalstīs. Piemēram, 19 stundas nedēļā skolotāji velta mācīšanai un 6 stundas - stundu plānošanai.

Kas ir TALIS?

Starptautiskais mācību vides pētījums (TALIS) vāc starptautiski salīdzināmus datus par mācību vidi un skolotāju darba apstākļiem skolās visā pasaulē. TALIS pētījuma mērķis ir sniegt ticamu, laicīgu un salīdzināmu informāciju no skolu praktiķu perspektīvas, lai palīdzētu valstīm pārskatīt un formulēt politiskos lēmumus kvalitatīvas skolotāju profesijas attīstībai. Starptautiskā analīze sniedz TALIS dalībvalstīm iespēju identificēt citas valstis, kas saskaras ar līdzīgiem izaicinājumiem, un mācīties no citu politiskajām pieejām.

Skolotāju darbā pieņemšana, noturēšana un pilnveide ir ļoti svarīga, lai nodrošinātu augstas kvalitātes skolēnu mācību rezultātus skolu sistēmās visā pasaulē. TALIS pēta, kā skolotāju darbs tiek pamanīts, novērtēts un atalgots, un novērtē, cik lielā mērā, pēc skolotāju domām, tiek apmierinātas viņu profesionālās pilnveides vajadzības. Pētījums sniedz ieskatu skolotāju uzskatos un attieksmē pret mācīšanu, ko skolotāji ienes klasē, un pedagoģiskajā praksē, ko viņi izmanto. Atzīstot skolu vadības nozīmīgo lomu, TALIS pēta direktoru lomu un atbalstu, ko viņi sniedz saviem skolotājiem. TALIS pēta arī, kādā mērā noteikti faktori var būt saistīti ar skolotāju sajūtām par apmierinātību ar darbu un pašvērtējumu.

Nozīmīgākie fakti par TALIS 2013 aptauju

Kas? Starptautisko TALIS pētījuma mērķauditoriju veido pamatizglītībā strādājošie skolotāji un skolu direktori no privātajām un valsts skolām. Katrā dalībvalstī pētījumam tika izveidota reprezentatīva izlase, ko veidoja nejauši izvēlēti 20 skolotāji un direktors no 200 skolām. Uz aptaujas jautājumiem atbildēja aptuveni 106 000 pamatskolas skolotāju, kas pārstāvēja vairāk kā 4 miljonus skolotāju vairāk kā 30 dalībvalstīs.

Latvijā 2291 skolotājs un 110 direktori no 116 skolām aizpildīja TALIS aptauju.

Kā? TALIS pētījuma konceptuālo ietvarstruktūru izstrādāja nozares eksperti, starptautiskā pētījuma konsorcijs un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD), lai vadītu TALIS pētījuma instrumentu izstrādi. Ietvarstruktūra ir balstīta uz sapratni par efektīvu mācību nosacījumiem. Ietvarstruktūra līdz ar visām TALIS publikācijām un starptautisko datu bāzi ir pieejama TALIS pētījuma mājas lapā.

Ko? TALIS pētījums sākās 2008. gadā 24 valstīs un fokusējās uz pamatizglītību. TALIS 2013 pētījumā piedalās vairāk kā 30 dalībvalstis un, lai gan uzmanības centrā paliek pamatizglītība, 6 valstīs izvēlējās veikt aptauju arī sākumskolās un 10 valstīs – vidusskolās. Papildus 8 valstīs izvēlējās gūt dziļāku ieskatu, veicot aptauju skolās, kas 2012. gadā piedalījās Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā.

Datu savākšanai tika izmantotas atsevišķas skolotāju un skolu direktoru aptaujas uz papīra un tiešsaistē, kuru aizpildīšana prasīja 45-60 minūtes laika. Tās ietvēra jautājumus par:

- skolotāju raksturojumu,
- darba vidēm,
- vadību,
- mācību un izaugsmes iespējām,
- atsauksmēm par darbu,
- pedagoģisko praksi un pārlicību,
- pašvērtējumu un apmierinātību ar darbu.

Par šo publikāciju atbild OECD ģenerālsekrētārs. Šeit paustie viedokļi un izmantotie argumenti ne vienmēr atspoguļo oficiālo OECD valstu viedokli.

Šis dokuments un tajā iekļautās kartes neskar nevienas teritorijas statusu vai suverenitāti, starptautiskās pierobežas un robežas vai teritoriju, pilsētu un apvidu nosaukumus.

Par tulkojuma kvalitāti un atbilstību dokumenta teksta oriģinālvalodai atbild vienīgi tulkojuma autors(-i). Gadījumā, ja ir neatbilstības starp oriģinālvalodas tekstu un tā tulkojumu, par spēkā esošu uzskata tikai oriģinālvalodas tekstu

Contacts:

Andreas Schleicher
Advisor to the Secretary-General on
Education Policy, Acting Director for
Education and Skills
Andreas.SCHLEICHER@oecd.org

Julie Bélanger
Analyst
Directorate for Education and Skills

Julie.Belanger@oecd.org

Telephone: +33 6 07 38 54 64

Telephone: +33 1 45 24 91 93

Andrejs Geske
LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas
fakultātes Izglītības pētniecības institūta
direktors

andrejs.geske@lu.lv; ipi.lu.lv/talis

Telefons: +371 67034028;

For more information on the Teaching and Learning International Survey and to access the full set of TALIS 2013 results, visit:
www.oecd.org/talis